

Dynaamisen universumin malli

■ Heikki Mäntylä

Tuomo Suntola kysyi: ”Kangistuuko tieteen kehitys oikeaoppisuuteen?” (*Tieteessä tapahtuu* 1/2014) ja peräänkuulutti rakentavaa dialogia. Hän muistutti, että teoria on valitun näkökulman mukainen kuvaus todellisuudesta, ei itse todellisuus, sekä valotti perustelluin esimerkein vallitsevan mallin ongelmia. Teoriat näyttävät tarvitsevan yhä enemmän erilaisia korjauskertoimia tai uusia parametreja, jotta havainnot olisi mahdollista sovittaa niiden kontekstiin.

Olisi hyvä muistaa Platonin määritelmä ”Tieto on hyvin perusteltu todeksi uskomus”, jonka emeritusprofessori Kaarle Kurki-Suonio on eräässä esitelmässään konkretisoinut selkeän käytännönläheisesti.

Tietona voidaan siis pitää uskomuksia, joista olemme vakuuttuneet kolmella tavalla:

1. *empiirisesti*, jos kaikki niihin liittyvä havaintotieto yhtäpitävästi tukee niitä,
2. *teoreettisesti*, jos ne muodostavat ehjän tietorakenteen ja
3. *sosiaalisesti*, kun ”tietoyhteisö” on yhteisesti vakuuttunut siitä, että empiiristen ja teoreettisten perustelujen ”kaikki” ja ”ehjä” ovat toteutuneet riittävästi.

Tähän sisältyy olennainen siitä, miksi tietellinenkin tieto on luonteeltaan uskomusta ja pohjimmiltaan intuitiivista.

Teoriat ovat tieteen historian aikana muuttuneet ja kehittyneet havaintojen, intuition ja uusien oivalluksien avulla. Ne ovat kuitenkin kehittyneet merkittävästi vain, jos asioita on uskallettu lähestyä uudesta näkökulmasta, jopa

järkyttää perusaksioimia. Aikoinaan vastassa oli uskonnollisen ”tietoyhteisön” kanonisoitu oikeaoppisuus ja vääräoppisia poltettiin roviolla. Tiedeyhteisö, joka on kaapannut ”oikean” tiedon hegemonian uskonnoilta, eliminoi tänään kritiikin hiljaisuudella. Tämäkään Suntolan puheenvuoro haastavine esimerkkeineen ei toistaiseksi ole herättänyt reaktioita – ei puolesta eikä vastaan.

Suntola on useiden vuosien ajan tarjonnut keskusteltavaksi ja kritisoitavaksi kehittämäänsä holistisen, universumin energiatasapainoon perustuvaa dynaamisen universumin mallia, jonka hän on kuvannut havainnollisesti ja varsin yksityiskohtaisesti kirjassaan, *Dynaaminen universumi* (myös engl. *The Dynamic Universe. Toward a Unified Picture of Physical Reality* (2011)). Teorian ominaisuuksia ovat aksioomien vähäisyys, rakenteen selkeys sekä havaintojen ja ennusteiden yhtäpitävyys laskelmien kanssa ilman korjauskertoimia. Malli muodostaa myös ehjän tietorakenteen ja teoreettisen kokonaisuuden matemaattisesti perusteltuna. Kurki-Suonion kriteerien kolmas edellytys on kuitenkin toistaiseksi saavuttamatta hiljaisen torjunnan takia.

Dynaamisen universumin mallin vuosien varrella kohtaama väheksyntä ilman perehtymistä, ajan puutteeseen vedoten, on mielestäni häpeäksi alan tiedettä edustaville fyysikoille.

Kirjoittaja on diplomi-insinööri.